POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Ženski Pokret

ORGAN ALIJANSE ŽENSKIH POKRETA U KRALJEVINI JUGOSLAVIJI

UREDNICI:	Vlasnik za A.Ž.P.		Administracija:	Broj poštanskog čekovnog računa
Alojzija Štebi, Beograd Mletačka ul. 8, telefon 26-153 Darinka Stojanović, Beograd Njegoševa ul. 23, telefon 25-131	Milica Dedijer Beograd Balkanska 9	Beograd Decembar 1934 god. God. XV Broj 12	Knez Mihailova ul. br. 46-I Beograd	53.191. Izlazi svakog 15 u mesecu. Pretplata za godinu: Din. 36·— za Jugoslaviju; Din. 50.— z inostranstvo ili 15·— franaka.

SADRŽAJ:

Članci: Strana

Jedan mali jubilej . . . . . Alojzija Stebi . . . 122

Organizacija i delatnost banov. sekc. J. ž. s. u Ljubljani . . . . . Cirila Štebi Pleško . 122

O socijalnom zbrinjavanju dece kod nas . . . . Dr. S. A. M. i A Štebi 124

Fantazija i odgovornost 126

Predsednica Internacionalne feministične alijanse, Corbett-Ashby, v Indiji 128

Oko osnivanja „Udruženja jugoslovenskih domačica“ u Sarajevu . . . . . Dr. Maša Živanović 129

Ben Lindsey o ženi . . . . . Ben Lindsey 130

Feljton:

Studije o ženama: I Héloïse . . . . . Dr. S. R. i G. Bäumer 131

Književnost:

Milka Žicina — Kajin put 134

Privatnopravni položaj žene u današnjem pravu Jugoslavije 134

Danskog psihologa V. Rasmussen-a 134

Vardar, kalendar Kola srpskih sestara 135

Nove knjige: 135

Beleške:

Pretprojekat za novi Građanski zakonik. — Manifestacija za mir. — Nobelova nagrada za mir. — 40-časovna radna nedelja u Italiji. — Problem zakonodavstva za veštački pobačaj. — Za pravo glasa grčkih žena. — Emancipacija turskih žena. — Naslednica g-đe Kiri. 135

Mudrost sam naučio od svoje majke, a pronicljivost iz narodne pesme.

Mihailo Pupin

K. 480/2004

JEDAN MALI JUBILEJ

Krajem ove godine navršiće naš list svoju petnaestu godinu od kako izlazi: to jest petnaest dugih godina se trudi znatan broj žena kao njegovi saradnici da osveste nesvesne i da svesne ojačaju u njihovom ubeđenju. Da li su uspele, da li njihov trud nije bio uzaludan, da li nije sve onako kao što je bilo onda kada je mali broj oduševljenih feministkinja iz Beograda pokrenuo mesečni list da ojača propagandu svoga društva »Ženskoga pokreta« za ravnopravnost žene? Uzaludno, nepotrebno pitanje! Uspele su, jer inače ne bi više bilo našeg rada.

Kada sam ovih dana prelistavala stara godišta našega lista, od ovog prvog broja sa datumom od 18 aprila 1920 godine pa do poslednjih brojeva, ja sam bila veoma ponosita: ipak, uprkos svih nevolja, koliki broj žena je za ovih petnaest godina progovorio u našem listu. Sve njih je doveo njihov zdravi, duboki osećaj za dostojanstvo čoveka u feminističke redove i diktovao im jasne i jake, ubedljive reči za oslobođenje žene. A svaka poštena, iskrena reč mora naći onoga koji je iskreno prihvati, čuva i pronosi dalje. Da su sve te žene koje se javljaju od prvog broja našeg lista dalje naišle na bolje i čistije razumevanje svojih iskrenih nastojanja u široj javnosti, naši redovi bi bili mnogobrojniji nego što su. Ali ta konstatacija me ne plaši za budućnost našega pokreta, ni za budućnost našega lista. Istina prodire lagano; žena je uvijena u toliko laži, predrasuda, pogrešnih shvatanja da joj je svaki korak ka svetlosti istine sto puta teži no svakom drugom. Ali ona prodire iz mraka, ona krči puteve vlastitom snagom i doći će dan njene pobede. Svi koji stvaramo ženi budućnosti lepše prilike, gordi smo što možemo da radimo za nju i preko nje za čovečanstvo.

Naš petnaestogodišnji jubilej već nam e dokaz, šta može učiniti oduševljenje za pobedu ideje ravnopravnosti žene. Ne mislim na onu vrstu oduševljenja koje se tako lako troši i rastroši blagozvučnim rečima, nego na ono oduševljenje koje ne opada ni za gram kada nastupe teški dani. Iskusili smo ih dobro, prebrodili smo ih mnogo — ali ipak nismo odustali od rada, od onog sitnog mučnog rada koji konsekventno sproveden jedino donosi uspeh.

Nebroj imena saradnika našega lista od prvog broja nadalje sam pročitala ovih dana. Mnoge su nas napustile, i hotimice i nehotice, ali sve, i one koje su se promenile iz oduševljenih radenika u apatične dezertere, i one koje su se promenile iz ubeđenih boraca za Ženski pokret u njegove neprijatelje, svaka od njih je dala u svoje vreme nešto od svoje moralne i intelektualne snage za naš pokret, svaka od njih je prekopavala zemljište našega rada. Neka sve, sve koje su bile među tim radenicima, a napustile su nas, i sve koje su nam ostale verne, prime danas naše iskreno: Hvala!

A mi ćemo hrabro nastaviti svoj put, pa neka se penje po još gorim strminama nego što se peo dosada. Nećemo natrag, nećemo u stranu, samo napred, napred!

Alojzija Štebi

Organizacija i delatnost banovinske sekcije Jugoslovenskog ženskog saveza u Ljubljani

Odmah posle ovogodišnje skupštine Jugoslovenskog ženskog saveza, održane u Banji Koviljači, na kojoj je bila definitivno primljena reorganizacija J. ž. s., pristupila su slovenačka ženska društva intenzivnom radu za osnivanje banovinske sekcije. Skupština za konstituisanje banovinske sekcije bila je 30 juna u Ljubljani.

Kao prvi zadatak svoga rada sekcija je smatrala da treba da pridobije za članove sekcije što veći broj ženskih društava. Tu pokazuje lep uspeh: dok je bilo ranije učlanjenih jedanaest društava u J. ž. s., danas ih broji sekcija već sedamnaest, koja su dakle preko nje članovi J. ž. s. Ova akcija još nije završena, pošto za njeno uspešno sprovođenje treba više vremena, jer u tu svrhu upravne članice banovinske sekcije posećuju sva društva van Ljubljane. Tim društvima članice do detalja objašnjavaju važnost, smisao i rad J. ž. s. i njegove reorganizacije. Po uspesima u dravskoj banovini možemo konstatovati da je reorganizacija J. ž. s. bila životna potreba za njegovo očvršćavanje, jer je mnogo lakše postići jaku osnovu za njegov rad preko manjih jedinica, koje su lakše pokretne i lakše pristupačne za jedinstvo u radu. Još jedan značajan fakt kao posledicu reorganizacije moramo da konstatujemo: ranije su sednice šireg odbora bile vrlo slabo posećivane, a sada učestvuju na redovnim mesečnim

sastancima šireg odbora uvek sve pretstavnice ljubljanskih društava i društava van Ljubljane i pokazuju na sednicama ne samo veliko zanimanje za rad, nego su i pune inicijative. Banovinska sekcija intenzivno teži tome da postane faktično zastupništvo svih slovenačkih ženskih društava.

Da bi sekcija imala i tehničku stranu svoje delatnosti što bolje uređenu, pošto smatra da je to jedan od važnih uslova za pravilan rad, pristupila je odmah posle konstituisanja izradi poslovnika na osnovi § 25 pravila J. ž. s. Poslovnik je poslala glavnoj upravi i svim ostalim sekcijama.

Posle toga je pristupila sistematizaciji svoga rada time što je osnovala komisije sa tačno označenim radnim programom. Pri tome je naravno uzela u obzir stvarne prilike u dravskoj banovini. Pojedine komisije već rade i o njihovom radu donosimo kratak pregled:

1.) *Komisija za socijalan rad i rad žene i ženskih poziva.* Na predlog Kola jugoslovenskih sester u Trbovljama ova komisija skuplja podatke o moralno ugroženoj ženskoj omladini u banovini. Banovinskoj upravi je skrenula pažnju na to važno socijalno pitanje i tražila osnivanje doma za ovu omladinu. U novi budžet je banovinska uprava dala Din. 50.000.— za osnivanje takvog doma.

Komisija za socijalan rad je dala banovinskoj sekciji pobudu za saziv protestnog zbora protivu nacrta zakona i pravilnika za minimalne nadnice, koje je izradila Radnička komora u Ljubljani. Poznato je da taj nacrt bazira na dosledno sprovođenom »načelu«: za jednak rad prima muškarac višu nadnicu, a žena daleko nižu.

Dalje je komisija za socijalan rad skrenula pažnju akademsko naobraženim ženama da rade na tome da sposobne ličnosti akademskog podmlatka, kada biraju budući poziv, misle i na one pozive koji su u vezi sa socijalnom, vaspitnom, pravnom i higijenskom zaštitom ženske omladine.

2.) *Komisija za mir* organizovana je preko banovinske sekcije novembarske manifestacije za mir. Pri tome joj je bilo naročito važno da skupi na manifestacijama sve žene bez obzira na njihovo političko ubeđenje. Komisija je skupila i izradila materijal za govore u krajevima, gde lokalnim organizacijama to nije moguće. U Ljubljani su manifestovali za mir zajedno: banovinska sekcija, Zveza delavskih žen in deklet, te organizacija nezaposlenih »Delo in eksistenca«.

3) *Komisija za štampu* traži veze s različitim ženskim časopisima da bi im slala izveštaje iz našeg pokreta, i da može naše časopise i novine informisati o dogadajima ženskog pokreta na strani. Tako ima već društvo Ženski pokret u Ljubljani stalnu rubriku za takve informacije u »Jutru«, svakog ponedeonika.

Dalje ova komisija ima stalnu evidenciju novih književnih publikacija, čiji autori su žene iz naše zemlje. O njima informiše žene u časopisu »Ženski svet«. Zatim je ova komisija preduzela sve potrebno u svrhu da što više naših žena kupi informativno delo slovenačke publicistkinje Angele Vodetove »Žena v današnji družbi.«

4) *Komisija za migraciju.* Rad u ovoj komisiji je zastao, pošto je pretsednica komisije dala ostavku.

5) *Komisija za vaspitanje i nastavu.* Ova komisija je predložila banovinskoj sekciji da na javnom zboru protestuje protivu amputacije ženskih učiteljskih škola. Banovinska sekcija je to učinila i pozvala još socijalističku žensku organizaciju »Zvezu delavskih žen in deklet«, te društvo »Šola in dom« da protestuje zajedno; obe organizacije su se odazvale pozivu i javan zbor bio je održan u oktobru i na zboru primljene rezolucije poslate su na nadležna mesta.

Takođe je banovinska sekcija intervenisala kod banske uprave da se naimenuju na svima produžno-zanatskim školama za ženske šegrte žene kao upravnice, pošto ih sada vode samo muškarci.

6) *Komisija za zdravlje.* Na predlog ove komisije i komisije za socijalni rad intervenisala je banovinska sekcija pri Okružnom uredu za osiguranje radnika u Ljubljani i pri Središnjem uredu u Zagrebu da se postavi pri OUZD u Ljubljani žena — specijalista za kožne i venerične bolesti.

7) *Komisija za domaćinstvo je najagilnija.* Dala je do sada banovinskoj sekciji sledeće predloge :

a) da se izvrši pri Ministarstvu prosvete preko Jugoslovenskog ženskog saveza intervencija u tome smislu da se osnuju pri Ministarstvu i svima banovinskim upravama naročita, samostalna odelenja za nastavu u domaćinstvu i da budu šefovi tih odelenja isključivo žene;

b) pozvala je na sastanak pretstavnice učiteljica domaćičkih škola i s njima zajedno izraduje nacrt za reorganizaciju nastave iz domaćinstva;

c) na zajedničkim sastancima s pretstavnicima organizacije kućne posluge proučava nacrt zakona za kućnu poslugu;

d) proučava nacrt za osnivanje komore domaćica.

8) *Komisija za umetnost* nije se još konstituisala i stoga vodi privremeno njene poslove društvo »Atena«, koje je priredilo ovoga meseca u svakom pogledu veoma uspelu izložbu takozvanih božičnih »jaslic« od XVI stoleća dalje, proizvode slovenačke kućne umetnosti do onih, koje su izradili umetnici raznih doba do danas.

9) *Komisija za finance.* Da bi banovinska sekcija dobila više sretstava za rad kupila je na pobudu ove komisije veći broj knjiga »Žena v današnji družbi.« Knjige je dobila od izdavača po jevtinijoj ceni i prodaje ih uz malu korist za blagajnu banovinske sekcije.

Banovinska sekcija Ljubljana, čiji novi upravni odbor radi u najlepšoj slozi, ima pored toga još obiman radni program, koji se ne odnosi samo na potrebe i napredak žena Dravske banovine, nego ima za cilj da što čvršće ujedini u radu sve banovinske sekcije i da time potkrepi delatnost J. ž. s., i da sa svoje strane učini sve da bi Jugoslovenski ženski savez postigao što veće uspehe.

Cirila Štebi - Pleško

O socijalnom zbrinjavanju dece kod nas

U ovo teško doba privredne krize, kad se povećaju stradanja cijelog pučanstva, ističu se naročito svojom tragikom i bezpomočnošću patnje onih, koji za sve svoje nevolje nisu nikada krivi — naših najmanjih — djece. Preživjela se je humanost osjećaja, samilost pružena prosjaku, u svima nama se je razvio osjećaj socijalne zajednice i socijalne pravde i taj osjećaj traži kao najnužnije onaj minimum za egzistenciju, na koji ima pravo svako ljudsko biće bez obzira na svoj stalež i položaj. Naročito naši najmladi i najnezaštićeniji.

Ma kako da su ovi problemi blizu svakom savremenom čovjeku, ipak patnja djece je i po biološkom zakonu ženi najbliža. U stradanju tude djece žena i nehotično preživljuje sva eventualna stradanja svoje vlastite rođenje i nerođene, baš zato što majčinskim osjećajem obuhvata sve, koji uz materijalna sredstva potrebuju i topline. Sve napredne nacije pokazale su razumevanje za to, time što referate o socijalnom zbrinjavanju djece dodeljuju ženama, pa su istom tada zabilježile u tome pitanju znatan napredak. Jer žena se, ma ne znam na kako visokom položaju bila, neće nikad u tim pitanjima razviti u suhog birokratu, kako se to inače, na žalost češće, dešava; ona zadržava uz svoj socijalni instink toplinu osjećaja, koji u rešavanju akata vidi ljude, a ne brojke.

Sve nam se to potvrđuje i kod nas, i nije samo slučajni znak n. pr. da su se naše žene toliko godina već zauzimale zato da dobijemo zakon o spolnim bolestima, zakon čiji je najviši cilj ispravno shvatanje skrbi za djecu, tj. davanje na svijet zdravih generacija. Prema ovome zakonu sposoban je za brak samo roditelj koji je zdrav, odnosno ako je bolestan, treba najpre da se liječi (a spolne bolesti su izlječive) i kada ozdravi da u braku začne zdravu djecu. Čemu da dijeca ispaštaju grijehove roditelja, čemu prouzrokovati boli nedužnima. Svaki razboriti, savjestan čovjek želi da su mu djeca zdrava i rado će izvršiti sve potrebno liječenje (besplatno ako je siromašan) i istim onda mirne duše stupiti u brak. Šteta samo što je Skupština izmijenila primarni projekt Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja, te ženu koja je i biološki jednako za brak vrijedna isključila iz te pregledbe.

U naše doba bi morao i svaki manji grad imati bar najpotrebnije dječje ustanove. Naš grad, Split na žalost i pored svoje primorske važnosti i primorske mizerije, ne obiluje dječjim socijalnim ustanovama. Pomanjkanje igrališta, državnog dispanzera za djecu do školske dobi i obdaništa za djecu teško se osjeća u ovim predjelima gdje je u odgoju djece civilizacija samo površna natruha, a stoljetne predrasude fakat. A da o bližoj Zagori, gdje je mortalitet djece zaprepašćujući i gdje se energija žene istroši u petnaest do sesnaest poroda, dok odgoji dvoje do troje djece, i ne govorimo. Pa i u našem gradu, gdje je istom sada saradnjom tuberkuloznog dispanzera i gradskog fizikata udaljena iz jednog dječjeg zabavišta časna sestra s aktivnom tuberkolojom, čijoj su infekciji naša djeca bila izložena kroz niz godina — nije svijest o dužnoj skrbi za nove generacije još duboko prodrla. Ipak javlja se svijest naših žena koje u privatnoj inicijativi nastoje da nadoknade ono što našem gradu nedostaje.

Narodna ženska zadruga je pod svojom vrlo agilnom i vrijednom pretsjednicom *g-đom Eleonorom Tartaglia,* pokazala smisao za dječje ustanove, te je na njenu inicijativu uz dispanzer i savjetovališta za djecu i majke osnovana vrlo uspješno vođena mliječna kuhinja, a sad hoće da osnuje i obdanište za djecu i na tome živo radi već dvije godine.

Iako je privredna kriza, koja je kod državnih faktora do sada otežavala puno razumijevanje za osnivanje dječjih obdaništa u privatnoj inicijativi, nadamo se da će posle posjete *g-đe Milene Atanacković,* šefa otseka za zaštitu matera i dece

koja je baš zato i posjetila vodeće faktore, biti sada olakšano. Ovo će obdanište, — koje će nositi ime našeg blagopočivšeg velikog Kralja, a za čije je podizanje pokazala naročiti interes Nj. V. Kraljica Majka, — svojim ostvarenjem, utrti suzu mnogog splitskog djeteta, pa to otvorenje napeto očekuju legije naših malenih, koji u početku zime nemaju u vlastitoj kući ni malo ogrijeva ni tople hrane. Dok javni faktori u drugim našim gradovima osnivaju i uzdržavaju u svojoj režiji te važne ustanove, kod nas imaju oni samo da pomognu privatnu inicijativu, pak je opravdano uvjerenje da će nakon zauzimanja naših vrlih socijalnih radenica kojima nada sve leži na srcu dobrodit njihovih malih štićenika, ova vrlo potrebna ustanova započeti svojim radom.

Žene grada Splita su sa g-dom M. Atanacković u prisnom kontaktu koji se stvorio na maloj konferenciji ponijele za nju najživlje simpatije i iskreno su joj harne za sve razumijevanje, skrb i nastojanje koje je ženskom intuicijom pokazala kao žena nadležan javni faktor za patnje naše nezbrinute djece.

Split **Dr. S. A. M.**

* * *

K ovom članku naše saradnice iz Splita htela bih da dodam još neke stvari.

16 decembra ov. g. bila je u Beogradu skupština Unije za zaštitu dece. Unija je ove godine tek počela s radom, a imamo puno nade da će njen rad biti od ogromne važnosti za našu zemlju. Pre svega sva društva, koja se bave zaštitom dece u Uniji, dobiće jak oslonac za sistematski rad, a naročito što se tiče socijalne i higijenske zaštite odojčadi i male dece. Za to nam jemči ime profesora dr. Matije Ambrožića, koji je u odboru Unije i koje je ove godine na kongresu dečjih lekara na Bledu održao iscrpan, dokumentovan referat o stanju mortaliteta odojčadi i dece. Prema podacima u tome referatu, to stanje je u našoj zemlji očajno, naročito u nekim predelima.

No, šta može učiniti sistematska socijalna i higijenska nega u tome pogledu, za to ću navesti jedan značajan dokumenat iz Züricha. Direktor univerzitetske dečje klinike u Zürichu profesor G. Fanconi i Dr. A. Senti, direktor statističkog biroa, napisali su studiju o mortalitetu odojčadi u Zürichu. Ta studija ima veoma zanimljive podatke. Nekoje ću ovde navesti:

U godinama 1876—1880 je umrlo u Zürichu od 100 živorođenih 21,6% pre napunjene prve godine života;

u godinama 1926—1932 samo još 4,2% a u Bernu čak samo 3,2%.

Ovo padanje mortaliteta tumači profesor g. Fanconi sledećim: uzroci padanja su veoma različita i svaki uzrok ponaosob naravno nema jednak efekt. Sigurno je da veliki udeo ima ogromno padanje rođenih. Vrednost deteta, a time briga koju mu posvećujemo da ga održimo u životu, je u toliko veća, što manji broj sestara i braće ima to dete. Tako n. pr. je bio mortalitet u Zürichu u godinama 1928—1931 pri prvorođenim samo 3,1%, i postepeno se mortalitet diže do četvrtog deteta, dok brzo poraste od petog do sedmog deteta na 11,5%. Padanje rođenih smanjuje mortalitet, i obratno umiranje dece diže broj rođenih. — Veliki napredak higijene i medicine, naročito dečje medicine, je glavni uslov za smanjivanje mortaliteta. Naravno da nije dovoljno samo dečji lekari da znaju za rezultate higijenskog i medicinskog istraživanja, nego moraju oni prodreti do poslednjeg radnika. Da su rezultati istraživanja postali u tako velikoj meri opšte poznati jeste zasluga velikog broja savetovališta za majke, popularnih predavanja, a naročito sestara-negovateljica za odojčad, koje idu već toliko decenija, iz godine u godinu iz dečjih bolnica među narod.

Profesor Fanconi navodi još ovo: mortalitet odojčadi je bio u Zürichu u godinama 1928 do 1932 kod roditelja koji su bili advokati, lekari i opšte akademski naobraženi samo 1,8% a kod roditelja radnika drvene industrije i pomoćnih radnika 6,3%. Ova velika razlika potiče samo u maloj meri od fakta da je nasleđena životna snaga odojčadi iz bolje situiranih porodica veća od radničke dece. Glavni uzrok je u tome, što su deca slabo situiranih roditelja manje brižljivo negovana, nego što je to slučaj kod dece bolje situiranih roditelja. To potvrđuje i mortalitet odojčadi neudatih majka. U godini 1931—1932 je bio taj mortalitet 8%, a kod odojčadi udatih majka samo3,8%. Tu treba još produbiti prosvećivanje naroda.

Profesor Fanconi se opširno bavi uzrocima smrtnosti i obolenja odojčeta. Zanimljiva je u njegovoj studiji konstatacija da treba sprovesti selekciju i da treba zabraniti da se bića koja će biti nasledno opterećena ne rode. Kaže da praktično sprovođenje selekcije neće biti lako, ali to još nije uzrok da se ne sprovodi.

Štebi Alojzija

ŽENSKI POKRET umoljava pretplatnike koji nisu izmirili pretplatu za 1934 godinu da to u najskorijem vremenu učine

Фантазија и одговорност

К дебати о нацрту закона за домаћичке помоћнице

Рад Женскога покрета, па и многих других организација, веома често је приказан у јавности са исмевањем и багателисањем. Противно начелима Женскога покрета је да полемише с таквим испадима. Овога пута београдски Женски покрет одустаје од тога свог начела и хоће једном да каже своје мишљење на такав приказ његовог рада.

I

Прошлога месеца је осванув у „Политици" чланак о нацрту закона за домаћичке помоћнице и у њему је било наведено какве је измене предложио Женски покрет у Београду к томе нацрту. Све — нацрт и измене — било је непотпуно приказано; известитељ „Политике" је чак заборавио да каже да је тај нацрт закона био израђен пре три године, и да је пре исто толико времена управни одбор Женскога покрета донео извесне закључке о томе нацрту закона, али да тадашњи закључци нису апсолутно значили још дефинитивни став Женскога покрета, пошто је очекивао да чује мишљење и примедбе и других организација, којима је тај нацрт такође био познат и са којима је био ради тога у вези. О моралној одговорности известиоца „Политике" према онима, од којих је тражио и добио информације за свој чланак, нећемо говорити, али морамо констатовати, да он овим чланком није показао високу савест одговорног чиниоца јавнога мишљења, нарочито још са суптилнијим осећањем одговорности, пошто је изнео један социјалан проблем. Свако необјективно или неопрезно расматрање о социјалним проблемима изазива у социјално несвесној средини жестоке испаде на све стране, а тиме се наноси голема штета релативно правилном решењу питања.

Чланак у „Политици" послужио је г. Велибору Глигорићу за вехементан напад на „сифражеткиње", дао је „Организацији кућне послуге" у Београду разлог да сазове јаван збор кућне послуге са демагошким говорима, што је најзгоднији начин за постизавање популарности и гласа браниоца слабих. Такође је дао Централном секретаријату Радничких комора у Београду повод за нетачно обавештење путем једног расписа Радничким коморама у земљи.

Г. Велибор Глигорић је познат јавности као оштар критичар разних друштвених појава. Оштру критику, која је основана на непобитним фактима, сматрамо за најбоље васпитно средство оног дела публике, коме су дневне новине једино средство одакле црпе своје информације о проблемима садашњости и да на основу тих информација створи своје мишљење. Али потребно је најпре скупити и проценити сва факта, па се тек после сме бацити анатема на кривце. Г. Глигорић, на жалост, у овоме случају то није учинио: није се потрудио да се распита, како стоји код женских организација у погледу питања закона о кућној послузи, није сматрао за потребно да се обавести да ли су женске организације и Женски покрет и у којој другој прилици и на какав начин заузеле своје гледиште о стању, у коме се налази кућна послуга. Да се женске организације нису бавиле питањем на који начин треба подићи сталешку свест кућне послуге, и да су неправична њихова гледишта на који траже да се уреди њихово економско и социјално стање — то је сматрао г. Глигорић за факт и на основу тога непровереног и нетачног факта написао је своју оптужбу.

Г. Велибор Глигорић, у својој критици женских организација — такође без познавања факта — натоварио им је и друге грехе на пр. да се нису заузеле за поједине случајеве мучених радница, мајки, кућне послуге. Пре но што је то написао, он би се морао информисати шта смо учинили у конкретним случајевима. Драге воље бисмо му дали све информације, да се увери о нашем раду у томе погледу и о његовом начину. Можда би ту нашао и такве случајеве, који би му диктовали још много вехементнију критику, не женских организација, него наших страшних прилика у свима слојевима. Ми никада до сада нисмо јавно говорили о тим случајевима, а ни у будуће нећемо, јер имамо друге погледе на све те појаве. Ми их сматрамо на једној страни за последице нездравог друштвеног система, који дозвољава и опрашта многима све, а премногима ништа; таквим поступањем се допушта да се не само међу женама, него и међу мушкарцима свакодневно гуши и унакажује социјална свест појединца. А на другој страни сматрамо да најпре треба гонити велике кривце, а тек после мање, од којих су премноги само жртва властите непросвећености и непросвећености своје околине. За те дру-

штвене болести могу да постоје различити начини лечења. Г. Велибор Глигорић ошине с времена на време својим пером, а ми се служимо другим начином, али ради тога не стојимо морално тако ниско, као што нас приказује г. Глигорић. И још неправеднија критика нашега рада неће нас убедити да је наш начин рђав.

Нека нам не замери г. Велибор Глигорић ако и ми њему нешто приметимо, пошто он у својим чланцима показује тако профињену социјалну свест и тако осетљиво осећање одговорности за сваку неправду. Ове године смо често читали у „Политици" извештаје о неисплаћеним надницама рударских радника разних рудника (Јерма, Јарандо, Баре, Немања итд.). То је бацило на стотине и стотине рударских радника и њихове породице у највећу беду. Пред том огромном бедом социјално слабих, остали су готово неми социјални критичари; у дневним листовима се нису пунили ступци у одбрану тих невољника, да би једном наша јавност постала један сам крик огорчења. Овоме проблему се није посветило ни десети део места, који се резервише на пр. разбојнику Бабејићу и т. сл. У многим таквим случајевима г. Велибор Глигорић је морао осетити, како борци за социјалну правду нису увек у могућности да учине све, ни према својим моћима. Ово је само један пример из мноштва случајева, који су вапили за јавну критику, па ипак остали готово неопажени у нашој јавности. Нека се сви социјални критичари и правичници упитају да ли су у сваком сличном случају урадили и могли урадити све што би се могло очекивати да они учине — па онда нека објективно кажу, смеју ли се бацити каменом на Женски покрет, што он у сваком случају није успео да учини све што се од њега очекивало.

II

После извештаја у „Политици" одржала је 9 децембра „Организација за домаћу послугу" у Београду свој збор. Не изненађују нас напади г-ђе Милице Топаловић, која реагира на сваки став Женскога покрета, али се чудимо „Организацији домаће послуге", да је тако слабо обавештена о питањима, које интересују сталеж, чије интересе заступа, и чудимо се Централном секретаријату радничких комора, који је послао свима радничким коморама нетачан распис.

На збору од 9 децембра је говорница од стране „Организације кућне послуге" протестовала што је пројекат закона био „предат" (како ли то замишља говорница?) Женском покрету на мишљење, а не њиховој организацији. Пројекат није био „предат" Женском покрету, већ смо га ми пре три године саме потражиле, када смо сазнале да је један такав пројекат у раду, као што чинимо у сваком другом случају, са законским пројектима које се тичу ма које категорије жена. То су исто могли учинити и „Организација кућне послуге", и Централни секретаријат радничких комора и г-ђа Милица Топаловић. Али пошто они сви то нису учинили, сада треба критиковати Женски покрет! Чудновата логика! „Организација кућне послуге" такође не зна ни то да су неке друге организације кућне послуге у нашој земљи такође о томе нацрту расправљале већ пре три године, као што је радио и Женски покрет.

Социјалистички „Женски лист" који излази већ једанаесту годину у Љубљани, објавио је у своме броју од 1 децембра т. г. чланак са натписом „Из организације господинских помоћниц в Љубљани". У томе чланку је најпре отштампан распис Централног секретаријата радничких комора у Београду. Тај распис почиње веома занимљиво, наиме овако: „Из новина смо сазнали да је израђен пројекат закона о домаћој послузи и да је тај пројекат био предмет расправе у једној женској организацији у Београду. Мислимо да је било разложно очекивати да ће министарство, ако такав пројекат заиста постоји, исти упутити и Радничким коморама и преко Радничких комора организацији домаће послуге. Такве организације, у којима је сакупљена мушка и женска домаћа послуга, постоје у неколико већих места у држави. Када се врши консултовање госпођа домаћица по овоме предлогу, свакако би требало вршити и консултовање њихових домаћих помоћника и помоћница".

Морамо изразити своје чуђење да је Централни секретаријат издао Коморама један распис на основу непроверених новинарских вести, ма да му је било веома лако обавестити се како ствар фактично стоји.

Но, много интересантнија је констатација у поменутом чланку у „Женском листу", која следује после расписа Централног секретаријата: „Организација господињских помоћниц у Љубљани" пише у томе чланку: *„Већ пре неколико година је била у Љубљани о томе нацрту анкета, на којој су учествовале поред Берзе рада, Радничке коморе и Синдикалне комисије и претставнице Поселске звезе* (то је једна од организација кућне послуге у Љубљани), *Звезе делавских жен ин*

деклет (то је социјалистичка женска организација) *и претставнице домаћица*". Дакле *„већ пре неколико година"* је била у Љубљани анкета *о томе истом нацрту закона* за домаћу послугу, који је тек сада пробудио Организацију кућне послуге и заинтересовао за ово питање Централни секретаријат. То значи да пре неколико година нико од њих није сматрао за важно да о томе поведе дискусију. Као да то питање тек од сада постоји. Зашто, напослетку, они сами од себе нису до сада тражили да се законом регулише однос између домаћице и њене помоћнице? Била је чак дужност Централног секретаријата Радничких комора и „Организације кућне послуге" да давно траже законску заштиту за послугу. И зашто се бацају камењем на Женски покрет, који се дрзнуо да још пре неколико година, без дозволе свих могућих „компетентних" фактора, тражи да се такав закон донесе, да потражи тај првобитни нацрт закона, расправља о њему, и кроз све ове године са осталим женским организацијама преко Југословенског женског савеза, и са савезних скупштина, да стално захтева да се законом регулише положај домаће послуге, која је једна важна грана рада у којој се запослава велики број жена.

III

У овоме чланку се нисмо осврнули на суштину закона, пошто о томе намеравамо да говоримо другом приликом, већ смо се осврнули само на факта, која доказују на како се површан начин информише јавност.

Г. Велибор Глигорић је на крају свога чланка „Равноправност жене" направио следећу констатацију, после своје анализе рада „сифражеткиња": „Поступак женскога покрета према пројекту закона о кућној послузи открио је, да он није према правима жена начисто. Показало се поред тога да тај покрет дели жене на две категорије. Оне, које се поред свих сифражетских парола угодно осећају у своме положају, стварајући себи интелектуална занимања с конференцијама о равноправности жене, и оне, које и ту сифражетску „равноправност" осете неки пут као бич на својој кожи".

Нека нам буде дозвољено, да после анализе о начину рада наших социјалних правичника, и ми кажемо своје констатације: „Поступак социјалних правичника према социјалним проблемима открио је да они нису са правима свих људских бића начисто. Показало се поред тога, да социјални правичници деле људска бића на две категорије. Ону која се поред свих социјалних парола угодно осећа у своме положају, стварајући себи уносна занимања чланцима и говорима о социјалној неправди, и ону која и ту социјалну „равноправност" људских бића осети неки пут као бич на својој кожи".

Београд. **Управа Женског покрета**

Predsednica Internacionalne feministične alijanse, Cobrett-Ashby, v Indiji

Indijske žene se z veliko vnemo bore za izboljšanje svojega položaja in uporabljajo vsako priliko za svojo propagando. Tako so n. pr. za bodoče voltive poslale kandidatom vseh strank vprašalne pole, da bi iz dobljenih odgovorov spoznale stališče, ki ga bodo stranke zavzemale napram zahtevam ženskih organizacij. Sklicale so za december konferenco, na katero so povabile angleške žene kot častne goste. Odzvale sta se g. *Corbett-Ashby* in *drica Maude Royden,* ki poletita v Indijo z letalom.

Angleške žene se zavedajo, kako velikega pomena je bodoča konferenca za indijske žene, posebno v tem momentu zgodovinske važnosti, ko angleški parlament razpravlja o ustavi za Indijo, in so zato poslale svoje najuglednejše voditeljice: gg. *Corbett-Ashby* in *dr. Royden.* Gospa Corbett-Ashby je postala kot zastopnica vlade Velike Britanije pri konferenci za razorožitev in s svojim delovanjem zelo uvaževana internacionalna osebnost, a tudi njeno delo v političnih ter gospodarskih organizacijah je tako vidno, da bo brez dvoma iz svojih bogatih izkušenj lakho najbolje svetovala indijskim zborovalkam; saj se je od vstopa v javno življenje predvsem zanimala za osvoboditev indijske žene.

Drica Royden pa kot voditeljica religioznega življenja in kot splošno spoštovana cerkvena propovednica lahko najbolje vzbudi v zborujočih ženah s svojimi sijajnimi govori nove duhovne moči, ki bodo potrebne zborovalkam, da preko vseh ovir, ki jih nastavljajo ofocijelni krogi in privatne organizacije gredo naprej po svojem načrtu, da ne klonijo v svojem započetem delu.

Iskreno veselje, ki je zavladalo med indijskimi ženami po odzivu obeh »častnih gostov«, ne izvira toliko ob pomisli na materijelno pomoč (v Angliji so zbrali v ta namen precejšne svoto), ampak mnogo bolj na dejstvu, da ta poset na novo pokaže tesno vez med ženami z zahoda in onimi z vzhoda v njih stremljenju za edinim ciljem: delati za človečanstvo.

V aprilu se vrši kongres Internacionalne Feministične alijanse v Ankari, torej bo imela predsednica g. Ashby priliko, da s kratkim presledkom nadaljuje vzajemno delo žen, ki se bo začelo v Karachiju: polagoma prodira gibanje žen zanjih osvoboditev tudi v Orientu.

Iz lista »Women's International League«.

prevela **Štebi - Pleško Cirila**

Oko osnivanja »Udruženja jugoslovenskih domaćica« u Sarajevu

Sarajevski »Ženski pokret« nekoliko godina pozivan, da osnuje u Sarajevu društvo Univerzitetski obrazovanih žena odgađao je to smatrajući da toj organizaciji u ovoj sredini još nije vrijeme. Na ponovni poziv centrale Univerzitetski obrazovanih žena u Beogradu pre godinu i po pristao je napokon i organizovao sa mnogo truda spomenuto udruženje akademičarki (kojih ima 100).

Smatrajući dakle tu organizaciju svojim djelom »Ž. p.« misli, da je donekle odgovoran za njezin rad i povrgava kritici njenu akciju oko osnivanja »Udruženja jugoslovenskih domaćica« u Sarajevu.

Udruženje univerzitetski obrazovanih žena u Sarajevu sazvalo je 15-XII o. g. sve svoje članove i pretstavnice ostalih društava na konstituirajuću skupštinu novog društva »Jugoslavenska domaćica« kojem je cilj i program rada naveden u članku otštampanom u »Jugoslavenskom listu« 14 decembra o. g., a kojega u cijelosti donosimo:

»OSNIVANJE UDRUŽENJA
JUGOSLAVENSKIH DOMAĆICA

Jedna lijepa akcija Udruženja fakultetski obrazovanih žena u Sarajevu — Zadaci udruženja Jugoslavenskih domaćica — Za uljepšavanje kućnog i obiteljskog života

Sarajevo, 13 decembra.

Udruženje fakultetski obrazovanih žena u Sarajevu pokrenulo je akciju, da se u Sarajevu osnuje glavni odbor udruženja jugoslavenskih domaćica. U tu svrhu sazvana je osnivačka skupština za subotu u 6 sati na večer u sali Narodnog univerziteta.

Cilj je ovog udruženja *da što veći broj ženskih lica udruži za rad na nacionalnom, prosvjetnom, socijalnom, zdravstvenom, ekonomskom i kulturnom polju. Zatim da radi na ULjEPŠAVANJU I PODIZANJU KUĆNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA.*

Da podiže u svakoj prilici kulturni, moralni i socijalni niveau u narodu, da se stara o prosvjećivanju žene i ženske omladine; da radi na zaštiti matere i djeteta i čuvanju narodnog zdravlja; o čuvanju narodne nošnje i unapredenju kućne industrije. Medu ostalim *cilj je ovog udruženja da svoj rad prenese na selo.*

Prije osnivanja glavnog odbora ovog udruženja u Sarajevu, uprava udruženja fakultetski obrazovanih žena u Sarajevu preko svoje pretsjednice g-dice Vide Čubrilović, osnovalo je već nekoliko odbora u provinciji tako na pr. u Fojnici, Brdanima (srez ljubićski), Bos. Šamcu, Crkvini (srez brčanski) i Višegradu. Time je učinjen pokus, da se vidi na kakav će odziv naići ova ideja na našem selu i provinciji. Pokus je uspio, jer se utvrdilo, da i naša seoska žena ima smisla i da je dozrela i stekla smisla za stvaranje jednog ovakvog ženskog društva. Stoga je udruženje fakultetski obrazovanih žena odlučilo da nastavi započetim radom i da u Sarajevu pored glavnog odbora osnuje i mjesni pododbor udruženja jugoslavenskih domaćica.«

Tom prilikom je Ž. p. preko svoje pretsjednice protestovao:

1) protiv ove vrste rada Univerzitetski obrazovanih žena; i

2) protiv osnivanja ove petnaeste ženske organizacije u Sarajevu (koje ima svega 75.000 stanovnika).

Ad 1) Ž. p. protivi se ovom radu U. o. ž. što to udruženje smatra potpuno profesionalnim, sa programom jedinstveno sastavljenim za cijeli svijet, a koji program u glavnom obuhvata:

a) medunarodno upoznavanje kulturnih tekovina, da bi se stvorilo medunarodno pacifističko raspoloženje;

b) poticanje žena sa univerzitetskom spremom za naučan rad: pribavljanjem literature, omogućavanjem naučnih putovanja, olakšavanjem publikacija itd.;

c) podizanjem kulturnog nivoa naroda *svojim naučnim radom;* i

d) staleškom zaštitom akademičarki.

Ni u kom slučaju se sarajevski Ž. p. ne može saglasiti s tim, da organizacija žena, koje su stekle najviše stručno znanje — a s tim — pretpostavljamo i *dovoljno iskustva kako je DILENTANTIZAM NAJVEĆA OPASNOST ZA SVAKI OZBILJAN RAD* — da takva organizacija potpomaže neku žensku akciju koja misli dobrim riječima, obećanjima i sentimentalno humanim raspoloženjima podići našu zaostalu seljanku, ili ekonomski zarobljenu gradanku (radnicu u fabrici ili u kući).

Ekonomska i zdravstvena, prosvjetna i starateljska pitanja grada ili sela mogu da se riješavaju samo zakonskim putem (to tek moraju da znaju akademičarke), a zakone treba da stvaraju samo ljudi (žene i muškarci) sa maksimalnom, odgovarajućom stručnom spremom.

Ako sarajevske akademičarke misle, da je za seljanku i radnicu dovoljno, da je (u najboljem slučaju jedanput mjesečno) obiđu i održe patentično predavanje gospode koje radi preobilja slobodnog vremena rade već u po šest do dvanaest najraznolikijih odbora — onda demantiraju same sebe, potrebu svoje specializacije u nauci i dozvoljavaju sumnju u ozbiljnost njihovih namjera.

Ad 2) Ž. p. protestira i protiv postojanja samog društva »Jugoslavenska domaćica« iako ono ima navodno već nekoliko pododbora u nekim zabačenim selima — iz razloga:

a) što je Sarajevo već preopterećeno društvima;

b) što bi ova nova organizacija imala većinu svojih tačaka programa zajedničkih sa već postojećim ženskim društvima (iz toga je razloga — sa punim pravom — odbila banovinska sekcija Jugoslavenskog ženskog saveza da se to novo društvo osnuje);

c) što je za rad na selu pokazao do sada najviše zdravog smisla Jugoslavenski soko, koji preko svojih Seoskih četa i Kola sokolica po smišljenom i određenom planu, a uz pomoć stručnjaka izvodi svoj privredni, prosvjetni i socijalni program. Njemu treba da se priključe sve jedinice spremne i pozvane za javni rad;

d) što sarajevski Ž. p. smatra, da je krajnje vrijeme, da se prestane sa rasparčavanjem i onako malog broja pozitivnih i spremnih energija, sa diletantizmom u radu žena — a na korist skoncentrisanog, utvrđenog programskog rada, kojeg će izvoditi ličnosti sa odgovarajućom spremom.

Sarajevski Ž. p. smatra ovakav rad U. o. ž. štetnom polipragmazijom, ali pošto je ova pojava od opšteg značenja, moli redakciju lista Ž. p., da po tom pitanju, a preko lista zamoli mišljenje i ostalih udruženja akademičarki i zainteresovanih ženskih društava. (Ovoj molbi se najradije odazivamo — Uredništvo).

Sarajevo. **Dr. Maša Živanović**

Ben Lindsey o ženi

Ben Lindsey je bil dolgo let mladinski sodnik v Denvoru (Colorado, U. S. A.) in je na temelju svojih iskušenj napisal več del o današnji mladini in njenem težkem položaju.

Žene nam bodo ustvarile novi seksualni nravstveni zakon, pokaterem se bodo morali ravnati v bodočnosti tudi moški. Kolika bo razlika med tem zakonom in našim starim tradicionelnem, tega ne vem. Ali sem prepričan, da bo zdravejši in boljši kakor je dosedanji, ker bo ta zakon takšen, da bo na njegovem temelju zakon (brak) učinkovitejši in uspešnejši kakor je pa sedaj.

* * *

Mnogo prostitutk je izgubljenih, ali ne zaradi tega, ker bi bile neozdravljive, ampak zato, ker morajo izgubiti samospoštovanje. Družba jih je oklicala za »izgubljene«, in ta sodba učinkuje sugestivno, hipnotično in postane na koncu porażujoča sila, kateri se ne morejo upirati.

Mladi ljudje in zreli moški, ki so omogučevali in omogučujejo obstoj distriktov prostitutk, postanejo in ostanejo dobri in ugledni državljani, soprogi, očetje. A dekletom teh okrajev to prepovedujemo. In zato čeprav je danes več seksualnih prestopkov med mladimi dekleti, razdira novi čas mnogo manj za ženo kakor pa je razdiral čas »rdečih luči (»rdeče luči« so bile znak bordelov v Ameriki) s svojo otrpenelo, mrzlo konvencionalnostjo, krutimi kaznimi in hinavskim načelom dvojne morale. Nikakor nečem s tem reči, da ne potrebuje novo stanje (t. j. prepoved bordelov) izboljšanja. Branim le dejstvo, da je v novem stanju več prave morale kakor je je bilo o starem in da kljub starobabskim žalostinkam nismo šli nazaj.

* * *

Reznično žive ljudje, ki mislijo, da je ženska volivna pravica nekaj kar je proti volji božji. Reznično živje ljudje, ki so nasprotniki narkoze v težki uri poroda, ker je bila namera božja, da morajo žene »v mukah roditi otroke«. Reznično žive ljudje, ki z najboljšim namenom zahtevajo, da oblast prepove z zakonom učenje teorije o razvoju. Ljudje takšne vrste so preprečili pred leti zakon o kontroli rojstev. Še vedno obremenjujejo nezakonskega otroka z nevidnim sramotnim znamenjem, čeprav niso mogli nikdar razložiti, zakaj bi moral biti nezakonski otrok drugačen kakor je zakonski. Prej ko slej proglašamo nezakonske matere za zavrženke, čeprav je nemogoče uvideti, zakaj bi bilo materinstvo neporočenih žen nekaj drugačnego kakor materinstvo poročenih, posebno z ozirom na prava otroka. Oprijemljeno se še vedno čvrsto mnoštva ostankov nekdanjih časov, čeprav dostikrat odgovarjajo inteligenci bušmana.

Nobena družba ne more s takimi lažmi živeti dolgo in hkratu imeti stroje in prirodne vede. Ako pa to stori, jo bodo zdrobili stroji in prirod-

ne vede, ker so stroji in prirodne vede brez navstvenega zdravja prokletstvo. Ako tega ne spoznamo, živimo v paradižu norcev. Ali morda bo mladina rešila svet, ako bo dovolj čvrsto vztrajala na tem, da dozna reznico.

* * *

Materinstvo je nekaj tako vsega spoštovanja vrednega, da ga ne morejo niti način, niti tradicije ponižati na nekaj, čemur bi mogli odrekati naše spoštovanje. In zaradi otroka, zaradi prava nerojenega bi morala izkazovati družba nezakonski materi prav takšno spoštovanje in takšne obzire kakor jih izkazuje poročeni materi.

Trditev, da izvira vsa naša seksualna beda iz pokvarjenosti človeške narave, je teološko praznoverje. Seksualna beda prihaja iz neogibnega odpora proti podedovanem pravilu, ka ni v skladu z enostavnimi, naravnimi potrebami življenja. Zato se ne razburjam nad dejstvi, ki jih opazujem v zakonskih svezah. Čimpreje pride polom, toliko boljše. Seveda, kako se bo vse izoblikovalo v podrobnostih, tega ni mogoče povedati vnaprej. Ali gospodarska neodvisnost žene, kontrola rojstev — oboje je v polni struji razvijanja — bodo prav tako prodrli kakor bo prodrla ločitev zakona s sporazumnim pristankom obeh zakoncev, ki se že danes vrši, seveda pod plaščem drugih razlogov, ker oficijelno še ni priznan takšen razlog za ločitev.

*

Še o nečem moram govoriti, o nečem, kar je mnogim »shocking«. Mi polagmo neko vrsto praznoverskega pomena in prenapeto važnost na to, kar imenujemo čistost, posebno pri ženskah. Kakor da je to nekaj, kar je samo po sebi razumljivo, se držimo ideje, da izvenzakonske seksualne izkušnje izpremene ženo na neki tajinstven način in da je učinek saksualnih izkušenj za njo čisto drugačen kakor pa za poročeno ženo. Če ima žena takšne izkušnje z moškim, s katerim bi se morala jutri poročiti, a ki prav pred poroko umre, potem je nečista in ni vredna drugega moža. Ako pa se vda možu takoj po poroki in mož drugi dan umre, potem je vdova, in zato popolnoma čista in vredna vsakega drugeda moža.

In vendar je ostala v obeh primerih žena neizpremenjena, a naziranje da to nije pod vplivom našega praznoverja najbolj satansko. Ona je res kršila družbena pravila. Ali mnoštvo drugih stvari je, ki mnogo globokejše kršijo družbena pravila, a za njih nimamo tako krute sodbe kakor je imamo za seksualne prestopke.

Nečista! Moja opazovanja ljudi, ki so iz mesa in krvi, mi potrjujemo, da so dekleta, ki imajo seksualne izkušnje prav takšna kakor so one, ki jih nimajo, in da izvrstno napredujejo v življenski borbi, ako družba slučajno ne razkrije, da so zašla »na kriva pota«.

Iz knjige »Revolucija moderne mladine«
Prevela **Štebi Alojzija**

ФЕЉТОН

Studije o ženama

(Gertrud Baumer: Studien über Frauen)

Knjiga Gertrud Bäumerove »Studien über Frauen« (4. izd. Berlin 1928) takove je vrijednosti i tolike ljepote, da u najvećem stepenu zadovoljava čitaoca. I formom i sadržajem uznosi duh i osećajnost. Te studije nisu banalni opisi života i djelâ dotičnih lica. To su prikazi karaktera, volje, želja, htijenja, stremljenja, konfikata, kriza i katastrofa životnih, a u pozadini vidimo minuciozno izrađenu sliku epohe, u kojoj je dotično lice živjelo. Djelo se ne čita uvjek »lagano«, jer je stil mjestimično ponešto težak, ali nipošto suh i jer je prikazivanje puno krasnih filozofskih razmatranja.

Opisane žene nisu genijalni pisci, nisu korifeji umjetnosti niti su stvorile djela neprolazne vrijednosti. Studije Bäumerove jesu umjetničke studije prvoga reda. Bäumerova je umjela pronaći *vrijednost ličnosti* ovih žena, značenje njihovo i utjecaj njihov na okolinu i na svoje vrijeme. S rijetkim razumijevanjem obrazlaže negativne momente u životu žene, a vidi dobrotu, ljepotu i vrijednost čovjeka tamo, gdje obični posmatrač ne bi vidio ništa. Pod njenim perom niču zanimljive ličnosti, za koje osjećamo najživlju simpatiju. S najvećim interesom pratimo njihov život, strahujemo za njihov pad, za njihov promašeni život, i radujemo se, kad te žene nađu smirenje ili kad svojim radom nađu pravo svoje mjesto u životu. Logičnije i »duševnije« ne bi se moglo pisati. Te su studije dokaz najsvestranije obrazovanosti, duboke intuicije i bogate »duševnosti«.

U studijama su obrađene slijedeće žene: Heloïse, Caroline Michaelis—Böhmer—Schlegel Schelling, Caroline von Humboldt, Marie d' Agoult, Luise von François, Ika Freudenberg i Helene Lange.

Slava Rastovčan

(Postepeno ćemo objaviti neke između studija, koja je priredila za naš list g-đa dr. Slava Rastovčan iz Zagreba. U ovom broju je prikazana Héloïse. — Uredništvo).

Héloïse

»Znamo li mi, što se dešavalo u duši žena, koje su kroz stoljeća bile sapete u tudi red i poredak, u kom su se probijale između ropstva i samoodluke kao klica kroz goleme množine teškog kamenja?«

Poput ove klice podigla se žestoka i velika ljubav Héloïse, da prkosi ukočenim ćudorednim načelima. Kratko vrijeme iza toga osjetila je tešku osudu svoga vremena, jer je u smionoj svojoj ljubavi prezrela konvencionalne tadanje prilike.

Ljubav Héloïse i Abélard-a poput one Romea i Julije i Franceske i Paola postala je predmetom literature par excellence. Obrađivali su taj predmet sentimentalno i cinički, moralistički i psihološki i u pravcu seksualnog naturalizma. Teško je danas nakon osam stoljeća neutralno prikazati sudbinu ovog ljubavnog para, jer gledamo kroz prizmu subjektivnih osjećaja. Autoricu te studije Gurtrud Bäumerovu ne privlači historijski interes, koliko neki sestrinski udes Héloïsin. Mi, žene XX stoljeća, koje imamo svijest o svojoj biti i prirodi, moramo osjetiti neku sestrinsku solidarnost sa ženom, koja je već prije 800 godina pokušala da stvori novu autonomiju ženskih osjećaja.«

A koja je prava bit žene? Je li se ta bit žene stoljećima promijenila, je li uzela novi oblik, je li postavila novu ideju? Možemo reći samo jedno: jake ženske ličnosti svih vremena pokazale su, da njihov iskonski zakon nije zakon muškaraca. Njihovo se ženstvo opire teškoj podložnosti koja se zahtijeva od njih. Bit je žene da se emancipira i to *prema vlastitoj svojoj* naravi.

Historija ljubavi Héloïse i Abélard-a sačuvana nam je u dve verzije: u autobiografiji Abélard-a i u dva pisma Héloïsina. Činjenice su iste: čujemo, što se desilo, vidimo iz Abélard-ovih riječi držanje i biće Héloïse i njegovo egoistično iskorišćivanje njenih riječi. Jer u toj je ljubavi Héloïse daleko čovječnija, širokogrudnija i neuporedivo iskrenija od Abélard-a.

U traktatu »De calamitate«, koji je Abélard napisao nakon svoje nesreće g. 1134, nalazimo slijedeće: Abélard potječe iz viteške porodice sjeverne Francuske. Otac, koji je mnogo cijenio znanosti, dao je sinu najučeniji odgoj. Abélard je postao jedan od najboljih dijalektičara svoga vremena, koji je uživao najveću sreću, kad je kao najmladi učenik u diskusiji nadjačao svog pariskog učitelja Vilima de Champeaux-a. Abélard se cio život bori s učenjacima i nenavidnicima, bezobzirno provocira diskusiju i bezobzirno ih udara. To je za njega najveći trijumf. Ništa ne zna o tome, kako istina usrećuje i kako saznanje čovjeka diže. U tim dijalektičkim turnirima očituje se većinom samo bolesna ambicija, žal, mržnja i želja za pobjedom, kako kod neobično nadarenog Abélard-a, tako i kod drugih učenjaka. Najveći filozof i teolog u Parizu bio je Abélard, koga u znanstvenim turnirima nikad nitko pobijedio nije.

Kad je bio na vrhuncu slave, ulazi u njegov život Héloïse, 17-godišnja nećakinja opata Fulbert-a. Već je tada uživala glas učenjaka. Stric je htjede privesti crkvi kao redovnicu, jer samo kao redovnica mogla se posvetiti znanostima. Znanost i crkva bile su tada u uskoj vezi. Abélard nije bio ni svećenik ni redovnik, nego je imao naziv »profesor«, a bio je čovjek besprikorna života i kao takav kao predestiniran za učitelja Héloïse.

Opat Fulbert pozvao je glasovitog učenjaka, da bude učiteljem Héloïse. Sretan je, kad se Abélard, najučeniji čovjek u Parizu, odazvao pozivu, da upravlja studijem njegove nećakinje. Dao je 38-godišnjem učitelju sve punomoći, uključivši ovamo i pravo tjelesne kazne. Abélard-u i Héloïsi je naskoro uspjelo, da se Abélard potpuno preseli u kuću Fulbert-ovu pa su odsada imali mogućnost, da budu zajedno — neograničeno i nesmetano. Danju i noću.

Do toga vremena nije Abélard poznavao erotiku ni u kojoj formi. Za kupovnu ljubav osjećao je odvratnost, a ženama svoga staleža nije se umio približiti, jer je bio nevješt društvenim formama. Sva dotada susdržavana muževnost probija svom snagom u ljubavi prema učenici, ženi i duhovnoj drugarici. Abélard je uvjeren, da će mu Héloïse morati uzvratiti ljubav, jer je slavan i mlad, a osim toga Héloïse poštuje znanost nada sve.

Ljubav Abélard-a i Héloïse razvijala se naglo. Elementarna strast zahvatila je svim svojim intenzitetom ova dva profinjena, duhovno zrela bića. Abélard govori u svom suhoparnom i učenom izvještaju o tome, kako znanost povećava čar žene, kako je — u pismenom teoretskom raščlanjivanju ljubavi s intelektualnom Héloïsom — mogao povjeriti pergamenu tako smione želje, koje nikad ne bi mogao izgovoriti riječima.

Ljubav ih je zahvatila kao ocean, bez dna, bez granica. Iskapili su je do dna. Čudna je bila pozadina te ljubavi. S jedne strane stroga askeza, s druge divlji i perverzni oblici ljubavnog života. Bila je to potpuno zemaljska ljubav sa svim tamnim instinktima tijela i svim požudnim dražima nerva. Pa ipak — kroza sve fenomene zemaljske ljubavi vidimo i osjećamo duhovnu veličinu tog ljubavnog udesa.

Abélard je konačno osjetio gorko, neplemenito kajanje. Zanemario je znanost i svoje učenike. U ljubavi zaboravio je svaki oprez tako, da je opat Fulbert naskoro saznao za cijelu

stvar i smjesta Abélard-a protjerao iz kuće. Na to je Abélard oteo Héloïsu i odveo je svojoj sestri, gdje je rodila muško dijete. Abélard je pokušao izmiriti opata ispričavajući se, da su i najjači muževi oduvijek bivali zavedeni od žena, i obećavajući, da će se s djevojkom vjenčati. Stavio je samo uvjet, da njihov brak ostane tajnim, jer bi mu u protivnom slučaju dobri glas učenjaka štetovao. Dakle: taj svetac Abélard bio je siromah zaveden! On će ispuniti svoju dužnost, ali ne zato, da se združi s Héloïsom, nego da »popravi« pogriješku. I on još misli, da je tim gestom veoma plemenit, pa da ima pravo zahtijevati da njegov brak drže tajnim, jer kao neženja može postići veću slavu i jer bi njegov glas stradao, kad bi se čulo, da se oženio s »palom djevojkom!« Vrlo karakteristično za Abélard-a i za naziranje tadašnjih vremena!

Skroz drukčije vlada se Héloïse. Ona odbija brak. Na nekoliko stranica tumači svoje stanovište i upotrebljava sve svoje filozofsko i teološko znanje, da uvjeri Abélard-a, kako brak nije podesan za učenjaka. *Ona* neće da bude razlog, da slava Abélard-a potamni, a to bi nesumnjivo brak uzrokovao. Bijeda porodice u skučenim prilikama koči svaki polet duha. Kao duhovni drug zna ona, da nema znanosti bez mirne koncentracije. A kao dijete svoga vremena zna, da je celibat uvjet, da čovjek bude učenjak. Na koncu Héloïse spominje ono, što je *njoj* najbitnije: ona ne mari za sakramenat. Njena ga velika ljubav ne treba. Ona neće da preuzme ma kakove obveze, jer je njena ljubav veže više nego sve prazne beznačajne riječi sakramenta. Neće da nametne okove *njegovom* osjećaju. Ona neće ništa *od* njega: ni zaštitu ni čast ni sigurnost ni korist, ona hoće *njega,* nesputanog i nevezanog. I poslije — kao redovnica — piše, da je njoj uvijek mnogo slade zvučila riječ ljubovca nego li riječ supruga.

Uza sav protest s njene strane vjenčanje se obavilo. Poslije toga razišli su se, da brak ostane tajnim. Međutim je senzacija i skandal bivao samo veći. U kući svog strica bila je predana na milost i nemilost zlostavljanju i preziru njegovu. Zato ju je Abélard odveo redovnicama u Argenteuil. Radi toga stigla ga je strašna osveta Fulbert-a, koja je dvostruko brutalna, kad znamo, da je sluga Božji začetnik tog jezovitog i grotesknog atentata. Najmljeni razbojnici napali su Abélard-a noću u njegovu stanu i kastrirali ga. Da sakrije tu sramotu, povukao se Abélard u samostan St. Denis, a Héloïsu je isto nagovorio, da uzme koprenu.

Deset godina iza toga počinje njihovo dopisivanje. Abélard-a su protivnici progonili, vjerski su koncili njegove ideje zabacivali radi njegovog racionalističkog smjera u teologiji i njegova tumačenja o Sv. Trojstvu, a vlastiti njegovi redovnici prijetili su mu smrću. Dvostruko razočaran i ogorčen nad životom morao je sa svojim učenicima napustiti mjesto svog djelovanja. Kako je i Heloise bila istjerana sa svojim redovnicama iz Argenteuil-a zbog vlastohleplja opata od St. Denis-a, preselila se u kuću, zvanu »Paraklet«, koju je Abélard bio napustio. I tu je kao poglavica samostana radila i djelovala za opće dobro tako, te su biskupi u njoj gledali svoju najbolju kćer, opati svoju sestru, a svjetovnjaci svoju majku. Sva su usta bila puna njene pobožnosti, obzirnosti, bezgranične dobrote i nježnosti.

Ali njezin dom nije samostan. Njezin dom je njena ljubav. Kad je pročitala Abélard-ov izvještaj o njegovu životu, reagirala je na nj s nekoliko pisama, koja nisu samo epilog nego su raščlanjivanje biti njihove ljubavi i opravdanje te ljubavi. Tužna što joj se Abélard deset godina nije javio, stvara zaključak: »Ja sam te *ljubila,* ti si me *poželio*«. Za rani srednji vijek to je vanredno rijetka, fina i jasna distinkcija. Ta su njezina pisma dokaz velike ličnosti. Četiri svoljeća prije renesanse nastoji Héloïse osloboditi u sebi *čovjeka* od tradicije i konvencionalnosti. Ona ne osjeća kajanje. Ljubav ju je toliko usrećila da je ne može ni osuditi ni zaboraviti. I danas nakon deset godina (veli ona u pismu) njena čežnja je još velika, njena fantazija još živi, njeni snovi su puni uspomena...

Ona *nije* u samostanu, jer joj je to *unutarnja potreba,* ne zato što ju je Bog zvao, nego što je to Abélard zahtjevao. Ona je progledala egoizam Abélard-ov i još u sjećanju, ljuteći se i opraštajući, crveni zbog njegova nepovjerenja i straha, da bi se ona mogla prikloniti drugome. Ona zna da je njezin udio u toj ljubavi daleko veći nego udio Abélard-ov. Kad poznajemo ovisnost sredovječnog čovjeka o vjeri i tradiciji, onda tek možemo prosuditi srčanost i neustrašivost te ličnosti, koja se neće kajati, koja gordo priznaje golu istinu. »Zovu me čistom, jer ne znadu da je sve obmana. Čistoću moga tijela zovu krepošću, a ne znadu da je krepost pitanje duše, a ne tijela. Zovu me svetom ženom u vremenu, u kom je religija većinom samo licemjerstvo... Ja sam više željela, da se tebi svidim nego Bogu. Više sam se bojala tebe povrijediti nego Boga. Nemam očekivati nikakve hvale od nebesa.« Héloïse ne podnosi skrušeno svoju sudbinu, nego miješa u svoju molitvu žestoki protest, što je Bog toliko nemilosrdan.

Što namjerava Héloïse svojim pismima? Ona moli Abélard-a, da bude njoj i njenom redu duhovni voda i savjetnik. A u dnu svoga srca želi da joj Abélard bude bliži, jer ona ga ljubi i nikad neće prestati da ga ljubi. Nekoć se moglo sumnjati o njenom osjećaju, da li je ljubav ili je

strast. Kasnije se očitovalo, što je osjećala od prvog početka. Nije bila jedino ljubovca; bila mu je i dobar drug i požrtvovna mati i nježna sestra. Bila je to duboka duhovna ljubav.

Učeni latinski jezik, kojim ona piše, poprima čar ljubavne pjesme. Toliko je jako njeno unutarnje uzbuđenje. Osjećamo kucaj njenog srca i obilje čežnje za toplinom. Tražila je previše. Slutila je istinu, kad veli: »Ti si me više poželio nego ljubio. Više su te vukli osjeti prema meni nego ljubav. Čim me više nisi poželio, nestalo je nježnosti i topline, koja me je najviše k tebi vukla«.

U prvom svom pismu otklanja Abélard njenu nježnost, toplinu i brigu. Na koncu je čak moli, da se više brine za spas njegove duše. Ona mu odvraća, da je vrijednost njene molitve neznatna. U drugom pismu poučava Abélard Héloïsu skroz školnički i ponešto uvredljivo, da se vine u nebeske visine i pokaje za ljubav, koja ne zavrđuje tog imena, jer je bila samo grješna strast. Šalje joj tekst molitve, koju neka moli, da okaje svoje i njegove grijehe. U slijedećem pismu priznaje Héloïse, da njegovo stanovište ne može učiniti svojim. Ona će se ubuduće kloniti svih riječi, koje on otklanja. Ali neka znade jedno: srcu ne možemo zapovijedati.

Od toga vremena Héloïse je za njega samo poglavarica samostana, koja s njime pertraktira novi pravilnik za njezin red, jer su muškarci htjeli nametnuti svoj pravilnik ženskom redu, a to je po njenom mišljenju besmisleno i pogrješno. U svakoj riječi tih pisama zrcale se visoke njene duševne sposobnosti, misaona samostalnost, smirenost i unutarnja ravnoteža. A svoju veliku ljubav bit će da je utonula u jednu rečenicu molitve, koju joj je poslao Abélard: »One, koje si na zemlji rastavio, sjedini za sve vijeke u nebesima,« nadajući se, da je Abélard-u, kad je tu molitvu pisao, još jednoć progovorilo srce, kome se ne može zapovijedati.

Abélard je umro 1142. Héloïse je izmolila, da joj prepuste njegovo mrtvo tijelo i ona ga je pokopala u Parakletu. Héloïse je umrla 1163. Njihov pepeo prenesen je u zajedničku, posebno za njih sagradenu grobnicu na groblju Père-Lachaise u Parizu (1817).

Књижевност

Милка Жицина — Кајин пут, роман. Издање Нолит, Београд 1934.

Роман г-ђе Жицине износи повест сиромашне девојчице, која у најранијем детињству упознаје тешку патњу живота у кући пуној деце, између намучене мајке и пијаног оца кога она мора да извлачи из крчме. У кући, иако мала, отправља све домаће послове и дели све бриге, само да би одменила мајку за коју има врло нежну љубав.

У основној школи то босоного сиромашно дете седи у последњој клупи, узбуђена срца и жељно знања. Чиста детиња душа је одана свима лицима око себе, ма да је она и не виде. Изванредно добро је оцртана бојажљивост сиромашне ученице, и стид од сиротиње и непоуздање у себе. У разреду су два табора: „просте" и „боље", или „опанци" и „каљаче". Због неравне борбе у грудвању кажњени су „опанци" клечањем. За рецитовање о св. Сави пада избор на „каљаче".

Каја још мала остаје без мајке. Као и њене сестре полази да служи: да од зоре до мрака буде на грубом послу и да спава на сену у штали. Каја стојички подноси много. Са другом Марком, слушчетом у истој кући, сагласи се за освету бездушном господару. Као слуга Јернеј у Цанкаревој новели, тако и Марко са јунакињом ове повести на крају се свети газди — пре него што као бескућници пођу у даљи свет.

Роман је писан искрено, типови су рељефно снимљени, стварност села оштро засечена; реалност свом тежином живота оставља неизгладив утисак.

Дело г-ђе Жицине је успело.

Privatnopravni položaj žene po današnjem pravu Jugoslavije i njegovo uređenje u jedinstvenom Građanskom zakoniku za Jugoslaviju od dr. Bertolda Eisnera, profesora Univerziteta u Zagrebu. Ovaj iscrpan prikaz privatnopravnog položaja žene u našoj državi izašao je na str. 325—420 velikog dela »Spomenica Mauroviću«, koju su poklonili pravnici Jugoslavije, a i strani pravnici, profesoru Mauroviću prilikom njegove 60-godišnjice. Ova temeljna studija prof. Eisnera od velike je koristi za naše žene, pa bi veoma želeli da izade i kao naročita knjižica, jer bi bila tako lakše pristupačna širokim krugovima žena.

Danskog psihologa V. Rasmussen-a knjiga o razvitku njegove kćerke je izašla na nemačkom jeziku. *Ruth. Tagebuch über die Entwicklung eines Mädchens von der Geburt bis zum 18 Lebensjahre.* Aus dem Manuskript übersetzt von

Albert Rohrberg. Verlag R. Oldenbourg, München 1934). Stručna kritika kaže da su kronološke zabeleške autora i njegove žene o telesnom i duševnom razvitku njihove prvorođene kćerke pune tačnih, oštrih opažanja. Opažanja su reprodukovana skroz i skroz pošteno, naročito opažanja seksualnog razvijanja. Autorova kćerka je bistro, ljubazno dete, ali ni u kom slučaju dete preko normale; i pošto ovakav dnevnik nužno sadrži i pedagoško važna posmatranja, knjiga je od vrednosti — ne samo za psihologa od struke, nego i za roditelje.

Вардар, календар Кола српских сестара за 1935 годину.

Вардар је и ове године изишао врло богат садржином. После календарског дела долази одабран алманах. Ту сусрећемо имена наших познатих писаца и научника, и читамо са укусом бирање песме, приповетке и чланке. Патриотска нота се провлачи. На крају је информативан део о друштвеном раду.

Вардар је овим напунио 23 године излажења — увек у служби националне, просветне и културне мисли.

Нове књиге

Вера Штајн - Ерлих
Индивидуална психологија у школској пракси, Загреб 1934. Издање „Минерве" — књижница „Нова педагогија".

Вера Штајн - Ерлих
Колективни рад у савременој школи. Загреб 1933.

Вера Штајн - Ерлих
Метада Монтесори у школи. Загреб 1934.

BELEŠKE

Претпројекат за нови Грађански законик. — 27 прошлог месеца г-ђа Милица Влајић дала је реферат о претпројекту Грађанског законика у Женском клубу у Београду. Нећемо у овом броју донети извештај о томе врло интересантном реферату, пошто намеравамо у идућем броју изнети опширније о свима деловима постојећег пројекта Грађанског законика, који нарочито мора интересовати наше жене.

Манифестација за мир. Овогодишња прослава 11 новембра извршила се у неколико места и у нашој земљи: у Београду је организирала прославу Лига жена за мир и слободу; у Сплиту женско друштво „Даница", у Љубљани, Трбовљама, Цељу и Марибору бановинска секција Југословенског женског савеза.

Нобелова награда за мир. Овога месеца је поделио Нобелов одбор награде за мир за године 1933 и 1934. За годину 1933 добио је награду славни енглески књижевник и журналист Сир Норман Енгел, а за годину 1934 опет Енглез, Артур Хендерсон, претседник конференције за разоружање. Норман Енгел сјајно познаје економске прилике и њихову међународну повезаност. Ван граница своје отаџбине започео је још пре светског рата својим делом „Велика илузија", које је изашло године 1910. Књига је била преведена на више од десет језика. У том делу, дакле још пре рата, доказује да ће модерни рат донети и победиоцу саму штету, а никакве користи, што се је тачно испунило. Он издаје ревију »Foreign Affairs« (Спољни послови), члан је парламента и припада радничкој партији као што јој припада и Хендерсон. Норман Енгел је на основи свога огромног економског знања неуморан бранитељ мира и нарочито подвлачи економски несмисао рата. Веома много путује и држи предавања ради пропаганде идеје мира. Хендерсон је постао за време рата министар, после рата био је такође министар, а још пре тога га је влада увек консултовала при важним одлукама о радничком питању, које познаје одлично. Хендерсон ужива у Енглеској и у осталом свету велики углед као личност, и тај његов углед је до сада помагао да конференција за разоружање још није пропала.

40-часовна радна недеља у Италији. На основи споразума између организација радништва и индустријалаца је уведена у Италији 40-часовна радна недеља, и то за покушај за пола године. Ова новина, коју препоручују радничке организације целога света, има тежњу да смањи број незапослених, који је постигао у Италији последње време скоро милион. Делимично иде та новина и на рачун жене-раднице, што готово не одговара тежњама радничких организација. Поред жена морају услед те новине напустити посао и малолетни радници и особље, које има право на пензију. Такође је забрањен прековремени рад, што је једино добро у тој реформи. Наравно да 40-часовна радна недеља смањује недељни приход, јер савез индустријалаца није пристао на то да наднице остану исте. Услед тога су основали нарочите благајне, у које уплаћује радништво са 40-часовном радном недељом 1% својих прихода и исто толико уплаћују послодавци. Из ових приноса исплаћује се жењеним радницима с децом додатак, који надокнађује смањени приход услед смањеног радног времена.

Problem zakonodavstva za veštački pobačaj. Pre kratkog vremena održali su u Stockholmu ministri pravde nordijskih zemalja i Finske konferenciju, na kojoj su govorili o unifikaciji zakonodavstva za veštački abortus. Za Švedsku je izrađen nacrt, koji bi dozvoljavao veštački abort iz zdravstvenih, socijalnih i ekonomskih razloga. Islandija je već predložila skupštini sličan zakonski nacrt, a u Norveškoj i Danskoj naročite komisije študiraju to pitanje. Na konferenciji u Stockholmu postignuta je načelna saglasnost u tome da se dozvoli legalizovani i higijensko neopasni (u bolnicama i od naročitih lekara) veštački abortus, pošto pri sadašnjem zakonski neuređenom stanju bar polovina nedozvoljenih veštačkin abortusa ima teške posledice. Konferencija je bila mišljenja da dozvoljeni abortus nije opasan pošto neće povisiti broj veštačkih pobačaja.

За право гласа грчких жена. Министар унутрашњих дела у Грчкој спремио је да поднесе парламенту предлог, да се ускрати грчким женама право гласа за општине. Овај свој предлог је образлагао тиме, што је врло мали број жена тражио да искористи ово своје право за време последњих избора. Грчке феминисткиње су повеле веома живу агитацију против овога предлога, одговарајући на примедбе Министра унутрашњих дела, да је женама било отежано да дођу до своје гласачке карте услед многих законских одредаба, које ограничавају женама ово право. Наравно, још немајући никакво искуство у томе погледу, оне су се повлачиле

пред великим тешкоћама, које су им нарочито чињене, што је био главни узрок малом броју жена, које су изашле на изборе. Стога феминистичке организације у Грчкој, после стеченог искуства, основале су нарочити биро, који ће женама давати потребна обавештења и олакшавати им да до својих гласачких карата дођу. Велика борба је вођена последњих месеци да се женама не одузме већ дато право гласа за општинске изборе; и тражи се да се још прошири то право и на право да буду биране. Успело се у томе, да поменути предлог министра унутрашњих дела буде осујећен. Добили смо шта више још једну вест, да је парламенат грчки чак снизио године старости женама за гласање од 30 на 25 година.

Еманципација турских жена. Док у „културном" свету на све стране чујемо разне рестрикције, које се стављају женама за ступање у позиве, док Немачка још једнако позива жену да се врати у кућу, дотле у Турској држави све већи и већи прогрес чине жене у јавном животу свога народа. Интересантно је да се прочитају бројеви турских жена, које заузимају разна места у позивима, тј. које зарађују и раде ван своје породице. Навешћемо за пример само две највеће турске вароши: Анкару и Цариград.

У тим варошима има 15 жена у судовима, 12 адвоката, 8 лекарка, 5 хемичарки, 4 општинске одборнице и 20 професора и асистента универзитета; 800 жена су дактилографкиње у разним државним и приватним установама, поред великог броја жена у банкама, међу нижим административним особљем број прелази преко 1500. Преко 20.000 жена је упослено у разним индустриским предузећима ова два града. У настави, средњој и основној, такође има велики број жена, међу којима има и веома маркантних стручњака. Позориште турско данас има међу женским особљем само Туркиње, иако до пре кратког времена оне нису смеле чак ни одлазити у позориште. Овај нагли преокрет у положају турске жене, мора да нас нарочито радује, у толико пре, што ми у својој рођеној средини често патимо од „застареног турског духа", на који још по неки пут наилазимо, као несрећно наслеђе минулих векова, кога се на жалост, још нисмо сасвим ослободили.

Наследница г-ђе Кири. Са задовољством сазнајемо да је кћи чувене научнице г-ђе Кири, г-ђа Ирена Кири-Жолиот, продужила пасионирано са својим мужем научна истраживања неумрле научнице, своје матере. У својим радовима учинила је извесна открића, која могу бити од великог значаја за лечење рака. Познати Американски комитет, који је Париском универзитету даровао један грам радиума, ставио је г-ђи Ирени Кири и њеном супругу велику количину разног метала, од велике вредности, да би они могли да продуже своја научна истраживања. Огромно би задовољство било, ако кћи чувене научнице покаже велике наследне особине својих родитеља.

Našim pretplatnicima

„ŽENSKI POKRET" završava opet jednu godinu. Zadovoljni smo što smo zadržali svoj stari krug pretplatnika. — Jedan veliki deo pretplatnika ispunio je tačno svoje obaveze prema listu, a manji deo ostao je sa pretplatom na dugu. Molimo da i taj manji deo što pre pošalje pretplatu za godinu 1934 a sve zajedno molimo da već u januaru pošalju bar polugodišnju pretplatu za 1935 godinu. Naš list se izdržava samo od pretplate, materijalne pomoći ne prima ni s koje druge strane i stoga moramo nastojati da skupimo toliko pretplate da možemo svakoga meseca izmiriti troškove za štampanje. Sve naše pretplatnike molimo i ovoga puta da među svojim poznanstvom preporučuju naš list i pridobivaju mu novih prijatelja. Radeći za svoj feministički list, mi radimo za dobru stvar: za prosvećivanje celokupnosti, za oslobođenje žene i time za oslobođenje svih.

UREDNIŠTVO i ADMINISTRACIJA

Штампарија „Привредник", Живојина Д. Благојевића, Кнез Михајлова бр. 3, Београд — Телефон: 21-450.

К. 480/2004